Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2859

Vragen van het lid **Claassen** (Groep Markuszower) aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *het artikel «Vmbo- en praktijkscholen in de knel door optimistische schooladviezen groep 8»* (ingezonden 9 juni 2026).

Antwoord van Staatssecretaris **Tielen** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 31 augustus 2026). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2025–2026, nr. 2310.

Vraag 1
Bent u bekend met het artikel «*Vmbo- en praktijkscholen in de knel door optimistische schooladviezen groep 8*»?[1]

Antwoord 1
Ja

Vraag 2
Hoe beoordeelt u de signalen van vmbo- en praktijkscholen dat het beleid van zogenoemd kansrijk adviseren leidt tot grote aantallen afstromende leerlingen, extra werkdruk, stijgend ziekteverzuim en organisatorische problemen binnen scholen?

Antwoord 2
Deze signalen neem ik serieus en daarom houd ik op verschillende manieren vinger aan de pols wat betreft de in-, op-, af- en doorstroom van leerlingen en de effecten van de maatregel bijstellen schooladvies (zie hiervoor ook de toelichting bij de beantwoording van vraag 4).

Vraag 3
Deelt u de opvatting dat een beleid dat bedoeld is om kansen te vergroten, maar in de praktijk leidt tot teleurstelling, faalervaringen en gedwongen schoolwisselingen voor duizenden kinderen, zijn doel voorbijschiet? Zo nee, waarom niet?

[1] NU.nl, 8 juni 2026, «Vmbo- en praktijkscholen in de knel door optimistische schooladviezen groep 8», (https://www.nu.nl/binnenland/6398251/vmbo-en-praktijkscholen-in-de-knel-door-optimistische-schooladviezen-groep-8.html)

ah-tk-20252026-2859
ISSN 0921 - 7398
's-Gravenhage 2026

Antwoord 3
Dit schooljaar hebben we voor het eerst de cijfers (van het éérste cohort leerlingen dat de doorstroomtoets gemaakt heeft) waarmee het goed mogelijk is om het effect van de wet doorstroomtoetsen po en de maatregel bijstellen schooladvies te onderzoeken. Deze leerlingen zitten nu in leerjaar 3. Op basis van voorspellend onderzoek is het te verwachten dat het aantal leerlingen dat «afstroomt» iets zal toenemen.[2] Bij een sterke toename van de afstroom of bij een grotere afstroom bij bepaalde groepen moet gekeken worden waar dat aan ligt. Afgelopen jaar liet DUO zien dat leerlingen met een lage sociaaleconomische status (SES) vaker «afstromen» dan leerlingen met een hoge SES. Een eerste onderzoek van de VO-raad liet zien dat er sinds de introductie van de doorstroomtoets in 2023 geen grote wijzigingen zijn in de doorstroom van leerjaar 1 naar leerjaar 2. Het aandeel leerlingen dat afstroomt na het eerste leerjaar is iets gestegen, maar veel minder hard dan het aandeel dat een bijgesteld advies kreeg.[3] Voor veruit de meeste leerlingen lijkt de maatregel «bijstellen schooladvies» vooralsnog dus goed uit te pakken.
Onderzoeken zoals hierboven beschreven en de jaarlijkse monitoring door DUO helpen bij de evaluatie van het beleid, de conclusies met betrekking tot effectiviteit en om waar nodig aanpassingen te maken.

Vraag 4
Hoeveel leerlingen zijn sinds de invoering van het beleid rond kansrijk adviseren alsnog afgestroomd naar een lager onderwijsniveau en bent u bereid inzichtelijk te maken welke gevolgen dit heeft gehad voor de personele inzet, de ondersteuningsbehoefte en de kosten binnen het vmbo en praktijk-onderwijs?

Antwoord 4
Het beleid omtrent bijstelling van het schooladvies is gestart met invoering van de Wet doorstroomtoets po in schooljaar 2023–2024. Komend schooljaar zit de eerste lichting van de leerlingen die de doorstroomtoets hebben gemaakt in leerjaar drie van het vo. Leerjaar 3 is een goed leerjaar om wijzigingen in schooladvisering te onderzoeken.[4] Komend jaar zijn dus voor dit eerste cohort de cijfers te zien van de in-, op-, af- en doorstroom en de effecten van de maatregel bijstellen schooladvies. Deze cijfers worden gebruikt in verschillende onderzoeken, zoals genoemd in het antwoord op vraag 5.
Als deze onderzoeken daar aanleiding toe geven, kan opdracht gegeven worden tot vervolgonderzoek waarbij ook ingegaan kan worden op de gevolgen voor bijvoorbeeld personele inzet en kosten binnen bepaalde onderwijstypes.

Vraag 5
Beschikt u over gegevens waaruit blijkt hoeveel leerlingen die op basis van een kansrijk advies instromen uiteindelijk binnen één, twee of drie jaar alsnog afstromen naar een lager onderwijsniveau? Zo ja, kunt u deze gegevens, uitgesplitst naar schoolsoort en schooljaar sinds de invoering van dit beleid, met de Kamer delen? Zo nee, waarom wordt de effectiviteit van dit beleid niet systematisch gemonitord?

Antwoord 5
Komend schooljaar komen de data beschikbaar over waar de eerste lichting leerlingen die de doorstroomtoets gemaakt heeft in leerjaar 3 terecht is gekomen. OCW is betrokken bij verschillende onderzoeken in dit kader:
– DUO monitort jaarlijks systematisch de doorstroom van leerlingen waarbij gekeken wordt naar het (al dan niet bijgestelde) schooladvies en de plek in het vo in leerjaar 1 en 3 van het vo. Daarbij wordt uitgesplitst naar schoolsoort, sociaaleconomische status, geslacht, stedelijkheid en herkomst. Deze monitor wordt jaarlijks rond april met uw Kamer gedeeld.

[2] https://cito.nl/actueel/doorstroom-na-een-bijgesteld-schooladvies/
[3] https://sectorrapportage.vo-raad.nl/p/Doorstroomtoets%20vo
[4] Zoals aangegeven bij vraag 2 heeft de Vo-raad al preliminair onderzoek gedaan op basis van gegevens over leerlingen in leerjaar 1 en 2: https://sectorrapportage.vo-raad.nl/p/Doorstroomtoets%20vo.

– De evaluatie van de Wet doorstroomtoetsen po, waarin gekeken wordt naar de effecten van deze wet, inclusief de maatregel «bijstellen schooladvies». Deze wordt in deelrapporten naar uw Kamer gestuurd, waarvan u de eerste dit najaar ontvangt.
– DUO bekijkt momenteel of verdiepend onderzoek gedaan kan worden naar leerloopbanen op de langere termijn.

Vraag 6
Erkent u dat het streven naar kansengelijkheid nooit ten koste mag gaan van realistische schooladviezen, onderwijskwaliteit en het welzijn van leerlingen? Zo ja, bent u bereid het beleid rond kansrijk adviseren te heroverwegen en te onderzoeken hoe het professionele oordeel van leraren weer zwaarder kan gaan wegen?

Antwoord 6
Het beleid rondom de doorstroomtoets en de maatregel «bijstellen schooladvies» is erop gericht dat leerlingen een *passend* schooladvies krijgen.[5] Een passend schooladvies dient realistisch te zijn, want alleen zo kunnen leerlingen optimaal leren en hun talenten optimaal ontwikkelen. De maatregel «bijstellen schooladvies» roept daarom op leerlingen een advies te geven dat past bij de vaardigheden die zij hebben laten zien. Het is erop gericht dat leerlingen die gelijke vaardigheden laten zien, in principe gelijke schooladviezen krijgen. Tenzij dat niet in het belang is van de leerling.
De doorstroomtoets is een hulpmiddel: het oordeel van de school weegt uiteindelijk zwaarder. Ik zie voldoende vrijheid voor scholen om, in het belang van de leerling, van de maatregel af te wijken. Bij één op vier leerlingen die op de toets laten zien meer uitdaging aan te kunnen, besluit de school het advies *niet* bij te stellen.[6]
Zoals aangegeven in mijn Kamerbrief van 2 juli vind ik het onverstandig om de maatregel «bijstellen schooladvies» op dit moment af te schaffen.[7] Dit zou er toe leiden dat jaarlijks duizenden leerlingen een schooladvies krijgen dat niet passend is bij de vaardigheden die zij op de toets lieten zien, bijvoorbeeld meiden die te maken krijgen met een (onbewuste) onderschatting van hun vaardigheden.[8]
Dit wordt ondersteund door jaarlijks monitoringsonderzoek en advies van de Onderwijsraad.[9]
De motie over het gewicht van de doorstroomtoets in schooladvisering neem ik mee in de verkenning naar een breder schooladvies.[10]

---

[5] De werking van deze maatregel en uitzondering omtrent leerlingen met een voorlopig schooladvies praktijkonderwijs staan beschreven in de Handreiking schooladvisering: Handreiking schooladvisering (versie december 2025) | Rijksoverheid.nl

[6] Ook wordt het schooladvies vaak maar gedeeltelijk bijgesteld, bijvoorbeeld door van een enkelvoudig advies naar een dubbelvoudig advies te gaan. Zie DUO Monitor schooladvies en doorstroomtoets 2024-2025.

[7] Kamerbrief «Overgang po-vo», 3 juli 2026

[8] Zie Verschil in schooladvies tussen jongens en meiden - DUO Open Onderwijsdata, met beantwoording schriftelijke vragen Tweede Kamer, 2025Z21151. Vóór invoering van de doorstroomtoets kregen jaarlijks ca. 8500 meiden een bijgesteld schooladvies, ná invoering van de DST 21.000. Gegevens van schooljaar 2024–2025 zijn te vinden in DUO Monitor schooladvies en doorstroomtoets 2024-2025.

[9] DUO Monitor schooladvies en doorstroomtoets 2024-2025, beleidsreactie in: Tweede Kamer, vergaderjaar 2025–2026, 31 293, nr. 872. Onderwijsraad (2026), *Kijk anders naar toetsing*: Kijk anders naar toetsing | Onderwijsraad.

[10] Tweede Kamer, vergaderjaar 2024–2025, 31 293 nr. 834. [PM Kamerbrief juli!]